

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 04 lutego 2012 r.

DPS-III-S-070-12-562-DG/12

Pan
Jerzy Chróścikowski
Przewodniczący Komisji
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

W odpowiedzi na wystąpienie senatorskie w sprawie materiałów na temat „Zakresu wsparcia socjalnego małych gospodarstw rolnych” uprzejmie informuję:

Obszary działalności Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej obejmują swoim zakresem między innymi kształtowanie polityki dotyczącej pomocy społecznej, inicjowanie programów wsparcia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak również koordynację wykonywania zadań z zakresu walki z ubóstwem i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu przez integrację społeczną. Cele pomocy społecznej, jej zadania, szczegółowe zasady i tryb udzielania świadczeń w ramach pomocy społecznej określone są ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (j. t. Dz. U. z 2009 r. Nr. 175, poz. 1362, z późn. zm.). Określony jest również zakres podmiotowy ustawy. Tak więc prawo do świadczeń z pomocy społecznej ustawodawca przyznaje osobom i rodzinom, w celu umożliwienia przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc dla osób i rodzin będących w posiadaniu małych gospodarstw rolnych może być udzielana zgodnie z przepisami określonymi w ustawie o pomocy społecznej. Udziela się jej w szczególności z powodu ubóstwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub

ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, także zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej. Prawo do świadczeń ustala się następnie poprzez porównanie dochodu osoby i rodziny z odpowiednim kryterium dochodowym. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. Nr 127, poz. 1055) dochód osoby samotnie gospodarującej ubiegającej się o pomoc nie może przekroczyć 477 zł, natomiast osoby w rodzinie – 351 zł. W przypadku prowadzenia działalności rolniczej dochód ustala się na podstawie wielkości gospodarstwa rolnego. W ustawie przyjęto, że z 1 ha przeliczeniowego uzyskuje się dochód w wysokości 207 zł. W celu ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osób i rodzin ubiegających się o pomoc pracownik socjalny przeprowadza rodzinny wywiad środowiskowy w miejscu zamieszkania osoby lub rodziny wnioskującej o pomoc.

Każda osoba, jeżeli tylko spełnia kryteria kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej zawarte w ustawie o pomocy społecznej, może ubiegać się o ustawowo przewidzianą pomoc w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, na które, zgodnie z art. 36 ustawy o pomocy społecznej, składają się: (świadczenia pieniężne) - zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki, świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców oraz (świadczenia niepieniężne) praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenia społeczne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Kwoty świadczeń pieniężnych możliwych do uzyskania z pomocy społecznej zawierają się w przedziałach od 30 zł do 444 zł (zasiłek stały), 20 zł do 418 zł (zasiłek okresowy), wysokość zasiłku celowego jest kwestią uznaniową i zależy od możliwości zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, której koszt w części lub w całości pokrywałby zasiłek celowy, takiej jak zakup żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu, na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, lub w postaci biletu kredytowanego.

ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, także zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej. Prawo do świadczeń ustala się następnie poprzez porównanie dochodu osoby i rodziny z odpowiednim kryterium dochodowym. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 lipca 2009 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. Nr 127, poz. 1055) dochód osoby samotnie gospodarującej ubiegającej się o pomoc nie może przekroczyć 477 zł, natomiast osoby w rodzinie – 351 zł. W przypadku prowadzenia działalności rolniczej dochód ustala się na podstawie wielkości gospodarstwa rolnego. W ustawie przyjęto, że z 1 ha przeliczeniowego uzyskuje się dochód w wysokości 207 zł. W celu ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osób i rodzin ubiegających się o pomoc pracownik socjalny przeprowadza rodzinny wywiad środowiskowy w miejscu zamieszkania osoby lub rodziny wnioskującej o pomoc.

Każda osoba, jeżeli tylko spełnia kryteria kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej zawarte w ustawie o pomocy społecznej, może ubiegać się o ustawowo przewidzianą pomoc w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, na które, zgodnie z art. 36 ustawy o pomocy społecznej, składają się: (świadczenia pieniężne) - zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki, świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców oraz (świadczenia niepieniężne) praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenia społeczne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Kwoty świadczeń pieniężnych możliwych do uzyskania z pomocy społecznej zawierają się w przedziałach od 30 zł do 444 zł (zasiłek stały), 20 zł do 418 zł (zasiłek okresowy), wysokość zasiłku celowego jest kwestią uznaniową i zależy od możliwości zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, której koszt w części lub w całości pokrywałby zasiłek celowy, takiej jak zakup żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu, na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, lub w postaci biletu kredytowanego.

Przepisy ustawy o pomocy społecznej przewidują możliwość udzielenia pomocy osobom lub rodzinom, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy posiadany dochód przekracza przewidziane prawem progi dochodowe (art. 40 i 41 ustawy o pomocy społecznej). W takiej sytuacji istnieje możliwość ubiegania się o pomoc w formie zasiłku celowego, przyznawaną w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu. W szczególnie uzasadnionych przypadkach może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości do 477 zł, niepodlegający zwrotowi lub zasiłek okresowy, zasiłek celowy lub pomoc rzeczowa, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

Proszę zwrócić uwagę na fakt, iż podmiotem odpowiedzialnym za zapewnienie osobom, znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, której nie mogą przezwyciężyć, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, pomocy w formie posiłku są władze samorządu terytorialnego. Na gminie spoczywa obowiązek z jednej strony dokładnego rozpoznania sytuacji, w jakiej znalazła się osoba lub rodzina, z drugiej zaś strony obowiązek zorientowania na możliwości finansowe władz samorządu terytorialnego.

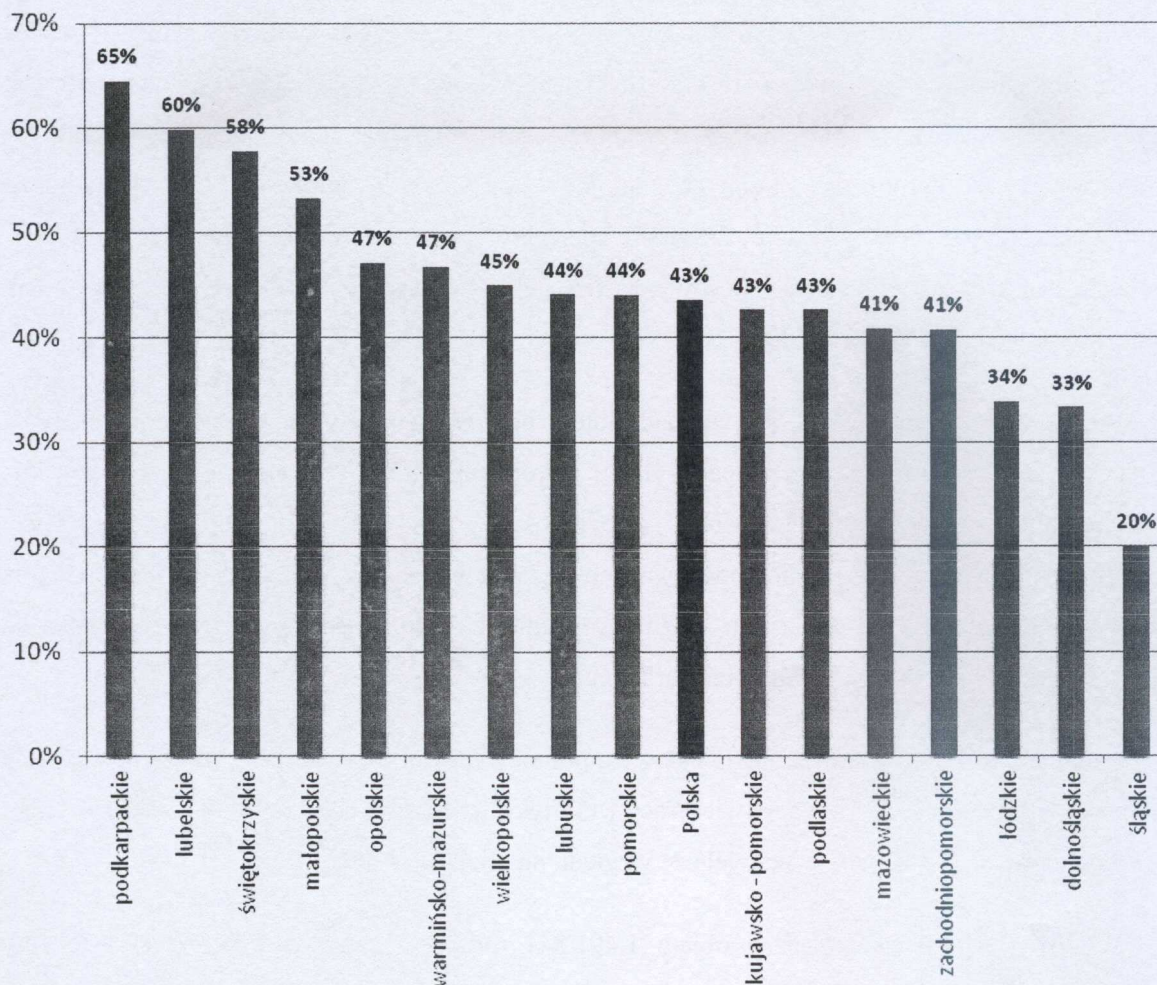
Zadania realizowane na podstawie ustawy o pomocy społecznej objęte są sprawozdawczością statystyczną. Gromadzone w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej dane pokazują liczbę rodzin i osób objętych pomocą społeczną w podziale ze względu na miejsce zamieszkania.

W 2010 r. pomocą społeczną objęto 1.491.841 rodzin, z czego 648.892 (43%) rodziny mieszkające na wsi. Największy udział rodzin mieszkających na wsi w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej miał miejsce w województwach podkarpackim – 65%, lubelskim – 60%, świętokrzyskim – 58%, najmniejszy udział w województwach łódzkim – 34%, dolnośląskim – 33% i śląskim – 20%.

Z ogólnej liczby 990.766 rodzin, którym udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej, 36% rodzin było mieszkańcami wsi.

Najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc wśród osób mieszkających na wsi w 2010 r. był powód potrzeby ochrony macierzyństwa głównie rodzin wielodzietnych – ponad 61% rodzin ubiegających się z tego powodu mieszkało na wsi. Kolejny powód występujący licznie wśród rodzin zamieszkujących tereny wiejskie są powody takie jak zdarzenie losowe, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, ubóstwo i bezrobocie – rodziny wiejskie stanowiły odpowiednio 50%, 44%, 43%, 43%.

Wykres 1. Udział rodzin objętych pomocą społeczną z terenów wiejskich w ogólnej liczbie rodzin w 2010 r.

Ze środków budżetu państwa realizowane jest wsparcie dla gmin w wypełnianiu ich ustawowego zadania – zapewnienie posiłku osobom potrzebującym. Od 2006 r. wsparcie to realizowane jest w ramach ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" (Dz. U. Nr 267, poz. 2259, z późn. zm.). Celem Programu jest:

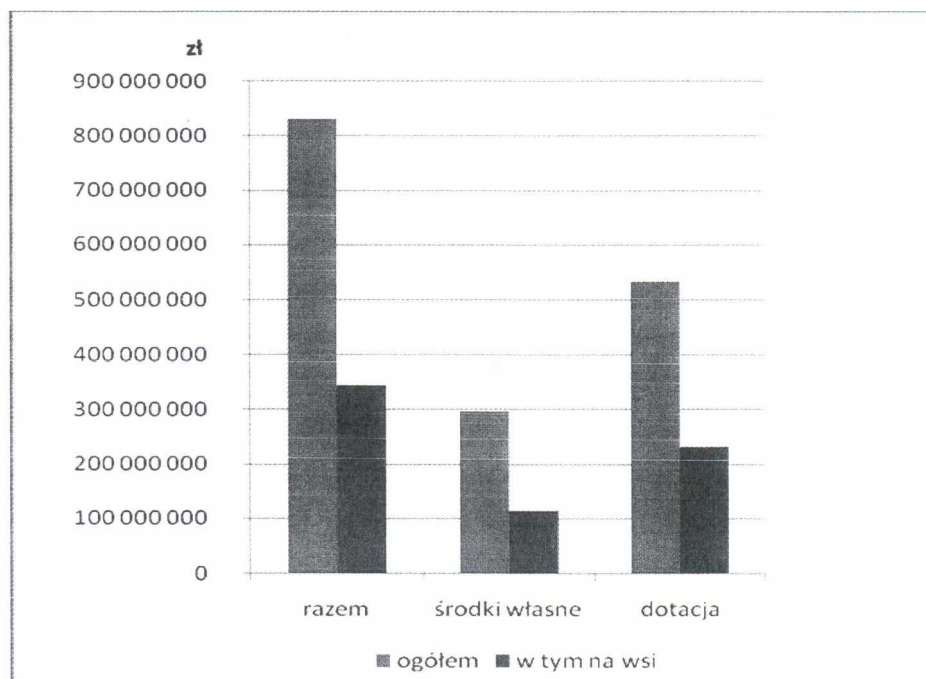
- wsparcie gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienia posiłku osobom jego pozbawionym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich;
- długofalowe działanie w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczanie zjawiska niedożywienia;
- upowszechnianie zdrowego stylu żywienia;
- poprawa poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach;

- rozwój w gminach bazy żywniowej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

Na funkcjonowanie Programu od początku jego obowiązywania przeznaczane środki z budżetu państwa wynosiły od 500 do 550 mln zł. W 2010 r. na realizację programu wydatkowano razem ze środków budżetu państwa i środków własnych gmin kwotę 842.905.920 zł, w tym na pomoc kierowaną do osób zamieszkujących tereny wiejskie 351.948.189 zł, co stanowiło 42 % ogółu wydanych środków.

Ze środków budżetu państwa, których dysponentami są wojewodowie, wydatkowano kwotę 540.536.603 zł, z czego 235.401.609 zł na wsi, tj. 43 % ogółu środków.

Wykres 1. Koszt Programu w roku 2010

Gminy przeznaczyły ze środków własnych kwotę 302.369.317 zł, z czego 116.546.580 zł na wsi.

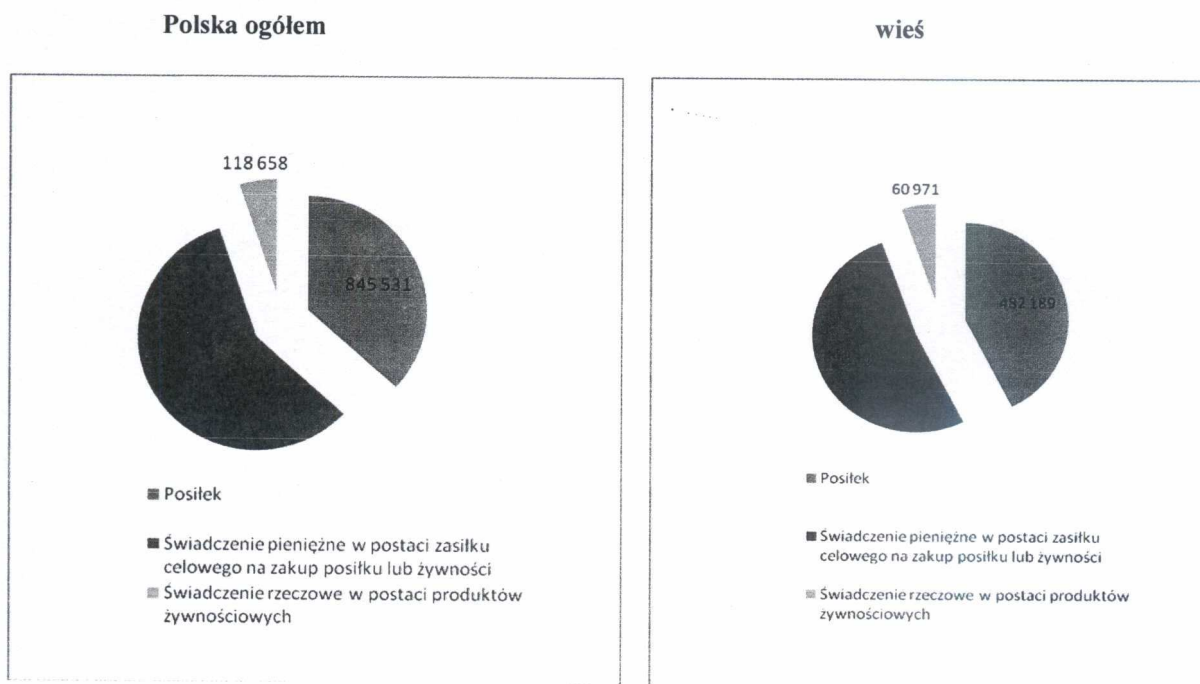
Łącznie pomocą w ramach Programu objęto 1.977.351 osób, z czego ponad 50% (994.984 osoby) z obszarów wiejskich. Spośród tej liczby:

- 298.695 osób to dzieci do 7 roku życia (w tym 49 % tej liczby tj. 146.924 stanowiły dzieci z obszarów wiejskich),

- 790.593 to uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej (w tym 62 % tej liczby, tj. 487.885 stanowili uczniowie z obszarów wiejskich),
- 937.795 to osoby i rodziny znajdujących się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej (w tym 41 % tej liczby tj. 380.407 stanowiły osoby z obszarów wiejskich).

Rozkład osób w podziale na formy udzielonej pomocy nie różni się ze względu na miejsce zamieszkania. Poniższe wykresy przedstawiają liczbę osób, które korzystały z pomocy w ramach Programu w podziale na formy pomocy, dla Polski ogółem i na obszarach wiejskich.

Wykres 3. Liczba osób, które skorzystały z pomocy w 2010 r. w podziale na formy tej pomocy

Z szacunkiem

z up. **MINISTER**
Jarostaw Duda
SEKRETARZ STANU